

Copyright © 2023 Tekijä ja Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Jussi Jääskeläinen
Kannen kuvat: Pexels
Vinjettikuvat: Jussi Jääskeläinen & Jukka Lauhalahti

KL 50, 14
UDK 5, 159.9

ISBN 978-952-345-225-1

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2023

SISÄLLYS

Johdanto	9
1 Tiedon syrjäpolkuja: litteä maanpiiri	21
Filosofeja, tähtitieteilijöitä ja kirkonmiehiä	21
Samuel Rowbotham ja zeteettinen tähtitiede	29
Myöhempien aikojen litteän Maan kannattajat	37
2 Vihanneslammas, puussa kasvavat hanhet ja kirkuva kasvi	41
Boramets ja simpukka	41
Vegetaarinen hanhipaisti	50
Ihmismäinen alruuna	54
Zoofyytit ja nykyaika	61
Mandrake ja homunculus	65
3 Meren kummajaiset	69
Saaripedon tarina	72
Jättiläiskokoiset merikäärmeet	82
Merenneitoja, onko heitä?	92
Nykypäivän kummajaiset	96
4 Rinnakkaisia maailmoja?	99
Kiistelty ainutkertaisuus	99
E.T. kävi täällä?	114

5	Tiedon rajoja siirtämässä? Divinaatio ja astrologia	122
	Luotettava ennustaja saa paikan	122
	Astrologien pakeilla	132
	Tieteellinen ennustaminen: totuus ja todennäköisyys ..	144
6	Energian eri muotoja: uskomuksia ja tosiasioita ..	149
	Merkillinen magnetismi	149
	Salaperäinen sähkö	164
	Puhuvat kivet	182
7	Homeopatia: olemattoman vahva vaikutus	186
	Homeopatian synty	187
	Olemattomiin laimennettu lääke	192
	Jacques Benveniste ja veden muisti	194
8	Lumevaikutus: ei pelkkää silmänlumetta	199
	Plasebo antiikissa	200
	Besoaarikivi ja kuninkaallinen kosketus	204
	Plasebo saa nimensä	209
	Plasebotutkimuksen alku	212
	Ehdollistamisen keinot	217
	Lumevaikutus lääketutkimuksissa	219
9	Eksyttävää tietoa: misinformaatio, disinformaatio ja propaganda	221
	Vale uutisten aikakausi	221
	Rokotteiden hyödyttömyys ja vaarallisuus	227
	Propagandan monet kasvot	238
10	Salaliittoja! Salaliittoja!	253
	Uskonsodista kommunismin pelkoon	255
	Salaliittoteoreetikojen motiivit	260

11 Uskomukset ja tieto	268
Uskomuksen olemus	268
Mielen järjestelmät	271
Omituisia uskomuksia	280
Uskomukset ja terrorismi	283
Uskomus, tieto ja tiede	286
Lopuksi	289
Viitteet	297
Kirjallisuus	310
Lisälukemista	364
Hakemisto	366